YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 386 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

"Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)" 20
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov

Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan 26
Musayeva Shoira Azimovna

Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана 30
Ж.Я.Нуриллаев

Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili 37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich

O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar 44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li

O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish 48
Fayziyev Rabim Alikulovich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti 60
Umurzoqova Adiba Ochilovna

Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari 67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich

O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik) 72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'ribaeva Qundiz Muratbaevna

Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari 77
Mahamatova Maftuna

Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida 83
Koshanov Abdimurat Azat uli

Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili 87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich

Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari 92
Soatova Nodira Boboxanovna

Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar 97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li

Ichki auditning transformatsion potensiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish 102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li

Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari 110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna

Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida 117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati 122
Bauyetdinov M.J.

Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей 128
Алимова Райхона Баходировна

Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish 139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari 143
Nematulloyev Suxrob Sobirovich

Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi 148
Kamola Xaydarova

"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili 153
Mahmudov Nosir Mahmudovich

Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli 159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li

Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises 165
Khalilov Bekzod Akhmatovich

Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari 171
Mirtursunova Dinara Anvarovna

O'zbekiston respulikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari 175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich

Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi 181
Erkayeva Barno, Xushvaqtov Ramziddin

O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish 186
Nodirov Azizxon Asrorovich

Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari 192
Bexzod Qo'ziboev

Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста 197
С.С. Убаева

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati 201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich

Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari 206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna

Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili 210
Baqoyev Husan Nuriddinovich

Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish 216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna

Qishloq xo'jaligini «yashil» iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati 221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari 225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna

Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni 230
Raxmonova Feruza Musaqulovna

Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni 234
Mirzaxajaeva Shaxzoda Shuxratovna

Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri 240
Karshiyev Adham Anvarovich

Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari 245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari 251
Talapova Nargiza Baxriddinovna

"Deviant xulq-atvorli o'smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari" 255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari 258
Nutfullayev Shohrux Mexli o'g'li, Qurbanov Ulug'bek Erkinovich
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет 262
Фозилова Фирангиза Комиловна
Tijorat banklarining o'zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta'siri 270
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo'nalishlari 273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich
O'zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi 277
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o'zgarish tendensiyalari 281
Zakirova Umida Maxamadaminovna
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi 286
Po'latov Abdulloh Xolxo'jayevich
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана) 291
Ахмедов Дилшод Турсункулович
Robototexnika asoslari va maktab ta'limida qo'llanilishi 298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o'g'li
Sun'iy intellektlar yordamida o'quvchilarni hayotiy faoliyat ko'nikmasini shakllantirishi 303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo'rayevna, Kurbanov Azimjon Jo'raboy o'g'li
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremalari 316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o'g'li
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari 320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich
O'zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o'zgarish tendensiyalari va istiqbollari 326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o'g'li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi 330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna
Inson resurslarini o'rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta'rifiy tahlil 336
Bakırov Qobiljon Mamatyusupovich
Bandlikni ta'minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli 340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari 346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия 352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna
Farg'ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko'rsatkichlarining o'zgarishi: panel regressiya tahlili 362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi
O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari 368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish 374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish 380
G'aniev Elyor Sobirjonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA MILLIY KADRLAR ZAXIRASINI SHAKLLANTIRISH

G'aniev Elyor Sobirjonovich
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi
Davlat siyosati va boshqaruvi Akademiyasi tayanch doktoranti
e-mail: e.ganiyev@dba.uz

Annotatsiya: Ushbu maqolada mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatini rivojlantirish, yosh va iqtidorli mutaxassislarni davlat boshqaruviga jalb etish, ta'lim va amaliyot uyg'unligiga erishish kabi muhim jihatlarga e'tibor qaratilgan. Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirishning zamonaviy usullari va modellarini joriy etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Milliy kadrlar zaxirasi, davlat fquqarolik xizmati, mahalliy davlat hokimiyati organlari, boshqaruv, lavozim, karera, davlat xizmatchilari.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the mechanisms for the formation and management of the national personnel reserve in local government authorities. Special attention is given to important aspects such as the development of human resource potential, attracting young and talented specialists to public administration, and achieving alignment between education and practice. Proposals and recommendations have been developed for the introduction of modern methods and models for forming the national personnel reserve in local government authorities.

Key words: National personnel reserve, state civil service, local government authorities, management, position, career, civil servants.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы совершенствования механизмов формирования и управления национальным кадровым резервом в органах местного государственного управления. При этом особое внимание уделяется таким важным аспектам, как развитие кадрового потенциала, привлечение молодых и талантливых специалистов в государственное управление, достижение согласованности между образованием и практикой. Разработаны предложения и рекомендации по внедрению современных методов и моделей формирования национального кадрового резерва в органах местного государственного управления.

Ключевые слова: Национальный кадровый резерв, государственная гражданская служба, органы местного государственного управления, управление, должность, карьера, государственные служащие.

KIRISH

Mahalliy davlat hokimiyati organlarida olib borilayotgan ma'muriy islohotlar va raqamli transformasiya jarayonida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirishga bo'lgan talab ortib bormoqda. Mahalliy davlat hokimiyati organlarida bo'ladigan strukturaviy va funksional o'zgarishlar, bugungi zamon talablariga to'g'ri keladigan va raqobatbardosh milliy kadrlar kopusini shakllantirishni taqazo etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisida so'zlagan nutqida amaldagi kadrlar tizimi faoliyatiga tanqidiy baho berib, "Hozirgi vaqtda davlat va hokimiyat idoralarida ko'p hollarda kadrlar salohiyatidan foydalanish, ularning vazifa va vakolatlari taqsimoti oqilona va samarali yo'lga qo'yilmagani sezilmoqda. Eng yomoni, bu holat ishimizga xalaqit bermoqda. Bir idorani qarasangiz, yuzlab odam nomiga ishlab o'tiribdi. Boshqa idorani qarasangiz, ish ko'p, vazifa ko'p, lekin ishlaydigan odam, kadr etishmaydi. Bunday noto'g'ri ish taqsimotiga mutlaqo chek qo'yishning vaqti etdi"[1] degan fikrni bildirdi.

Bundan ko'rinadiki, kadrlarning amaliy zaxirasini shakllantirish, ularni tayyorlash va qayta tayyorlashning muhim masalalarini o'z ichiga oladigan maqsadli dasturni ishlab chiqish bugungi kunning asosiy talablaridan biri hisoblanadi.

Umuman olganda, hozirgi davrga kelib mahalliy davlat hokimiyati organlarining oldiga turgan strategik maqsad va vazifalarni amalga oshirish uchun zamonaviy rahbar kadrlarning zaxirasini yaratish, ularni "karera modeli" asosida mansab pog'onalarida o'sishini ta'minlash tizimini yaratish, kadrlar tayyorlashda milliy qadriyatlar va ilg'or tajribalardan unimli foydalanish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Mahalliy davlat hokimiyati organlari joylarda aholining turmush darajasini oshirish, ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal etishda hal qiluvchi o'rin tutadi. Shu sababli, bu organlar uchun kadrlar zaxirasini shakllantirish, ularni o'qitish va xizmat pog'onalari bo'yicha tarbiyalash davlat siyosatida muhim yo'nalishlardan biriga aylanmoqda.

"O'zbekiston – 2030" strategiyasining 81-bandida "Davlat fuqarolik xizmatini meritokratiya, halollik va professionallik tamoyillari asosida tashkil etish" maqsadi belgilangan bo'lib, mazkur maqsadni amalga oshirishda "Milliy kadrlar zaxirasida rahbarlik lavozimlariga nomzodlar sonini kamida ming nafarga etkazish"ni samaradorlik ko'rsatkichi sifatida ko'rsatib o'tilgan[2].

Mazkur maqsadlarni va samaradorlik ko'rsatkichlarni amalsha oshirish uchun nafaqat tashkiliy-huquqiy asoslarni takomillashtir balkim, mazkur sohani rivojlanishiga xisa qo'shadigan ilg'or modellarni ham joriy etish maqsadga muvofiq. Buning uchun nafaqat mahalliy davlat hokimiyati organlarida balkim, davlat boshqaruvining barcha bo'g'inida rahbar kadlarning milliy zaxirasini shakllantirishga qaratilgan amaliy tadqiqotlar o'tkazish maqsadga muvofiq.

"O'zbekiston – 2030" strategiyasida ko'rsatilgan maqsadli ko'rsatkichlarga asosan milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish tizimidagi islohotlarning ijtimoiy zaruriyatidan kelib chiqib birinchidan, kadrlar zaxirasini shakllantirishning huquqiy asoslari etarli darajada shakllantirish; ikkinchidan kadrlar zaxirasi uchun nomzodlarni tanlash va zaxiraga kiritish tizimida yagona uslub va yondashuvni joriy etish lozim.

Mahalliy davlat hokimiyati organlarida mutaxassis kadrlarni qidirish, tanlash, o'rganish, baholash, tayyorlash va nomzodlarini ko'rsatish boshqaruv kadrlari tarkibini shakllantirishning asosiy bo'g'inlaridan biri hisoblanadi. Kadrlar zaxirasi bilan ish to'g'ri yo'lga qo'yilgan ko'p holatlarda davlat boshqaruviga rahbarlikni qanday kadrlar olib borishlari masalasi nafaqat yaqin kelajak, balki uzoq muddat uchun ham hal bo'ladi. Kadrlar zaxirasi institutini samarali qo'llanishi kadrlar bilan ishlash borasida muhim prinsipni amalga oshirishga imkoniyat berdi – bu rahbarlikda tajribali va yosh xodimlarni uyg'unligi prinsipidir.

fvzuga oid adabiyotlar tahlili. Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish borasida tadqiqotlar, iqtisodiyot, huquq, sosiologiya, siyosatshunoslik, psixologiya va akmeologiya fanlari doirasida ko'proq tadqiq etilgan. Mazkur tadqiqotlarda asosan davlat boshqaruvida kadrlar siyosati va kadrlar zaxirasini shakllantirish strategiyalari, va istiqbolli kadrlar tayyorlash, mahalliy hokimiyat tizimida kadrlar boshqaruvi, kadrlar zaxirasini boshqarishda innovasion yondashuvlar va raqamlashtirish kabi masalalar tadqiq etilgan.

O'zbekistonlik olimlardan i.f.d., prof. K.Axmedjanov va i.f.f.d., dos. A.Xolovlar davlat fuqarolik xizmatida kadrlar zaxirasini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlarini tadqiq etib, davlat fuqarolik xizmatida zaxira instituti funksiyalari, Davlat fuqarolik xizmatida kadrlar menejmenti va zaxira bilan ishlash yo'nalishining o'zaro aloqadorligini yoritishgan[3].

---

1 Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. / Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқи // https://president.uz/uz/lists/view/111

2 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сон Фармонига 1-ИЛОВА // https://lex.uz/ru/docs/6600413

3 А.Ахмеджанов, А.Холов Давлат фуқаролик хизматида кадрлар захирасини шакллантиришнинг устувор йўналишлари. //

Psixol.f.d., prof. E.Sattarov kadrlar zaxirasi shakllanishi masalasining nazariy asoslanganligi, kadrlar bilan ishlashni to‘g‘ri tashkil etish kabi masallarni o‘rgangan bo‘lib, davlat fuqarolik xizmati/prokuratura tizimida kadrlar zaxirasini shakllantirishni zamonaviy yondashuv orqali tashkil etishning asosiy jihatlarini tahlil etgan. Bunda rahbar kadrlar zaxirasi ega bo‘lishi kerak bo‘lgan kompetensiyalarga alohida e’tibor qaratilgan[4].

Yosh tadqiqotchi S.Raxmonov davlat fuqarolik xizmati tizimida kadrlar zaxirasini shakllantirish masalalari tadqiq etib, kadrlar zaxirasini shakllantirish va rivojlantirish hamda kadrlar zaxirasidan samarali foydalanish masallarini tadqiq etgan[5].

MDH davlatlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish asosan davlat boshqaruvi tizimidagi tuzilmalarning malaka oshirish mexanizmlari bilan bog‘liq jihatlari tadqiq etilgan. Bunda asosiy e’tibor yosh mutaxassislarning davlat xizmatiga jalb etish, kadrlar zaxirasini tanlov asosida shakllantirish, kadrlar zaxirasini shakllantirishda rag‘batlantirish mexanimzlaridan samarali foydalanish masalalari o‘rganilgan.

Rossiyalik olimlar A.Voronov, A.Eremin va S.Serebrennikovlar yosh olimlar kengashlari negizida fan va oliy ta’lim sohasidagi tashkilotlar uchun kadrlar zaxirasini shakllantirish modelini ishlab chiqishgan[6]. Mualliflar yosh olimlar kengashlari negizida oliy o‘quv yurtlari va ilmiy tashkilotlarning kadrlar zaxirasiga nomzodlarni o‘rta bo‘g‘inga rahbarlik qilish uchun tanlash mexanizmini, shuningdek, zaxiralarni amaliyotga yo‘naltirilgan tayyorlash dasturini, universitetlararo hamkorlikni rivojlantirish masallari tahlil qilishgan.

Memnejment soshaida tadqiqt olib borgan olim E.Maslennikova, I.Sheburakov va L.Tatarinovalar davlat boshqaruvi tizimida kadrlar zaxirasidan foydalanishni tahlil qilishgan. O‘z tadqiqotlarida davlat boshqaruvida kadrlar zaxirasini shakllantirish va ulardan foydalanishga yondashuvlar tahlili asosida kadrlar zaxirasidan foydalanish samaradorligiga ta’sir etuvchi shart-sharoitlar va omillarni yoritishgan. Kadrlar zaxirasini shakllantirish va boshqarish jarayonlarini belgilovchi mavjud yondashuvlar (normativ, defisit, kompetensiya) o‘zgaruvchan ijtimoiy muhitning yangi muammolariga adekvat javob berishga imkon bermasligini ta’kidlashadilar[7].

Xitoylik Bo Fang , Panpan Chjan va Sexun Kimlar Xitoyda milliy inson resurslarini rivojlantirish masallarini tadqiq qilishib, “hukumat-sanoat-universitet” munosabatlari tahlil qilishgan [8]. Ular o‘z tadqiqotlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirishda “hukumat, sanoat va universitetlar” o‘rtasidagi munosabatlarni ifodalovchi dasturlar hamda tadbirlarni tizimlashtirishgan. Xitoyda so‘nggi milliy inson resurslarini rivojlantirish amaliyotlarini o‘rganishgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirishning metodologik asoslarini tadqiq etish uchun tizimli tahlil, qiyosiy taqqoslash, strategik tahlil, statistik taqqoslash, retorospektiv tahlil, benchmarkeng va ekstropolyasiya usullaridan foydlanildi. Milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish bo‘yicha olib borilayotgan islohotlar mazmuni kontent tahlil qilindi

Tahlil va natijlar. Milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish masalasi barcha davlat organlari va idorlarida uchun ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Chungi bugungi kunda milliy kadrlar zaxirasi shakllantrish orqali davlat boshqaruvi va jamoatchilik faoliyati sohalarida yuqori salohiyatga ega, istiqbolli, malakali va vatanparvar kadrlarga bo‘lgan ehtiyojni ta’minlash imkoniyati vujudga keladi. Mahalliy davlat hokimiyati organlarida ham milliy kadrlar zaxirasining shakllanishi davlat xizmatida uzluksizlik, barqarorlik va yuqori sifatni ta’minlaydi. Natijada mahalliy davlat hokimiyati organlarida boshqaruv samaradorligini ta’minlash asosida quyidagi natijalarga erishiladi:

Birinchidan, davlat boshqaruvi tizimida professionallikni oshiradi. Malakali kadrlarga bo‘lgan ehtiyoj hisobga olib kadrlar zaxirasini shakllantirish bo‘yicha strategik dasturlar ishlab chiqiladi;

Ikkinchidan, yosh mutaxassislar uchun davlat organlari va idoralarida ishlashga motivasiyani kuchaytiradi. Istiqbolli kadrlarni tayyorlash orqali boshqaruv kadrlarni samarali korpusi vujudga keladi;

“Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2020 yil http://iqtisodiyot.tsue.uz/yangisoni

4 Э.Сатторов. Давлат фуқаролик хизмати тизимида кадрлар захирасини шакллантиришнинг долзарб масалалари // Современное образование (Узбекистан). 2021. №3 (100). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/davlat-fu-arolik-hizmati-tizimida-kadrlar-zahirasini-shakllantirishning-dolzarb-masalalari .

5 С.Рахмонов. Давлат фуқаролик хизмати тизимида кадрлар захирасини шакллантириш масалалари // Academic research in educational sciences. 2022. №Issue 1. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/davlat-fu-arolik-hizmati-tizimida-kadrlar-zahirasini-shakllantirish-masalalari.

6 Воронов А, Еремин А, Серебренников С. Кадровый резерв образовательных организаций высшего образования и научных организаций: возможности формирования и управления на базе советов молодых ученых // Государственное управление. Электронный вестник. 2023. №101. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/kadrovyy-rezerv-obrazovatelnyh-organizatsiy-vysshego-obrazovaniya-i-nauchnyh-organizatsiy-vozmozhnosti-formirovaniya-i-upravleniya.

7 Масленникова Е.В., Шебураков И.Б., Татаринова Л.Н. Анализ применения кадровых резервов в системе государственного управления // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Социология. - 2022. - Т. 22. - №2. - С. 324-336. doi: 10.22363/2313-2272-2022-22-2-324-336

8 Fang, B., Zhang, P. and Kim, S. (2023), “National human resource development in China: government–industry–university relations and roles”, European Journal of Training and Development, Vol. 47 No. 1/2, pp. 183-202. https://doi.org/10.1108/EJTD-07-2021-0110

Uchinchidan, milliy kadrlar zaxirasini shakllantirishda ta'lim va amaliyotni uyg'unlashtirish natijasida professional kadrlarni tayyorlash tizimi takomillashib boradi. Davlat va jamiyat boshqaruvida ijtimoiy-siyosiyosiy, tashkiliy-huquqiy barqarorlikni ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 3 oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida kadrlar siyosati va davlat fuqarolik xizmati tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5843-son Farmonida davlat fuqarolik xizmati masalalari bo'yicha vakolatli organning mavjud emasligi davlat organlari va tashkilotlarida yagona kadrlar siyosatini olib borishga, xodimlarni samarali boshqarish va inson resurslarini rivojlantirishga, malakali kadrlar zaxirasini raqobat asosida shakllantirishga hamda ular tomonidan davlat fuqarolik xizmatchilarining vakant lavozimlari o'z vaqtida egallanishiga yo'l qo'yilmayotganligii ta'kidlangan. Shundan kelib chiqib, milliy, respublika, tarmoq va hududiy darajalarda professional tayyorlangan samarali kadrlar zaxirasini shakllantirish, davlat fuqarolik xizmatiga eng malakali nomzodlarni saralab olish uchun xususiy bandlik agentliklarini faol jalb etish va zamonaviy autsorsing shakllaridan foydalanish, milliy kadrlar zaxirasini boshqarish, Davlat fuqarolik xizmati lavozimlarining davlat reestrini yuritish, shuningdek, davlat fuqarolik xizmatchilari vakant lavozimlarining yagona ochiq portalini tashkil etish va yuritishni muvofiqlashtirish buyicha mas'ul organ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Davlat xizmatini rivojlantirish agentligi tashkil etildi.

Farmon asosida O'zbekiston Respublikasida kadrlar siyosatini va davlat fuqarolik xizmati tizimini tubdan takomillashtirishga oid birinchi navbatdagi chora-tadbirlar dasturi ishlab chiqilib, dasturda biz tadqiq etayotgan mavzu bo'yicha Milliy kadrlar zaxirasi, vakant lavozimlar va ularga tayinlash uchun o'tkazilayotgan tanlovlar, davlat organlari va tashkilotlarining son va sifat tarkibi to'g'risida axborot ma'lumotlar bazasini shakllantirish uchun davlat fuqarolik xizmatining yagona elektron axborot-tahlil tizimini yaratish vazifasi belgilangan. Shuningdek, Istiqbolli kadrlarni Milliy kadrlar rezerviga qo'shish uchun tanlov saralashlarini tashkil qilish.

Tanlov saralashlari natijalari hamda davlat organlari va tashkilotlarining kadrlar zaxirasini integrasiyalash asosida Milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish.

Istiqbolli davlat fuqarolik xizmatchilari hamda Milliy kadrlar zaxirasiga kiritilgan shaxslarning, shu jumladan xorijiy stajirovkalarini tashkil etish bo'yicha milliy va tarmoq dasturlarini amalga oshirish vazifiari belgilangan[9].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 3 oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Davlat xizmatini rivojlantirish agentligi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4472-son qarori asosida Davlat xizmatini rivojlantirish agentligi va uning filiallari asosiy vazifalari hamda funksiyalari biri sifatida Milliy kadrlar zaxirasini boshqarish, Davlat fuqarolik xizmati lavozimlarining davlat reestrini yuritish, shuningdek, davlat xizmatchilari vakant lavozimlarining yagona ochiq portalini tashkil etish va yuritish vazifasi belgilangan. Shuningdek, Milliy kadrlar zaxirasini boshqarish, Davlat fuqarolik xizmati lavozimlarining davlat reestrini yuritish sohasida:

Milliy kadrlar zaxirasini boshqarish va Davlat fuqarolik xizmati lavozimlarining davlat reestri yuritilishini ta'minlash;

barcha toifalardagi davlat fuqarolik xizmatchilari Davlat xizmati lavozimlarining davlat reestri bilan qamrab olinganligini tahlil etish;

Milliy kadrlar zaxirasiga kiritish uchun davlat xizmatchilari to'g'risidagi ma'lumotlar o'z vaqtida, to'liq va haqqoniy taqdim etilishi yuzasidan davlat organlari va tashkilotlarining kadrlar bilan ishlash bo'linmalari faoliyatini muvofiqlashtirish;

milliy kadrlar zaxirasi va Davlat fuqarolik xizmati lavozimlarining davlat reestri yuritilishini yanada takomillashtirish bo'yicha takliflar tayyorlash;

davlat fuqarolik xizmatchilari vakant lavozimlarining yagona ochiq portalini tashkil etadi va uning doimiy yangilangan holatda bo'lishini ta'minlash vakolatlari berilgan[10].

O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining Davlat mehnat inspeksiyasi to'g'risida nizomning 9-bobida ham professional va samarali bajarish uchun boshqaruv ko'nikmalariga va amaliy tajribaga ega xodimlarni rahbar lavozimlarga taqdim etish uchun kadrlar zaxirasini shakllantirish vazifasi belgilangan[11].

Mahalliy davlat hokimiyati organlarida kadrlar zaxirasini shakllantirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirishda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq: 1) vakant lavozimlarni to'ldirish tanlovini o'tkazish tartibi; 2) kadrlar zaxirasini shakllantirish tartibi; 3) kadrlar rotasiyasi; 4) kadrlar malakasini va kasbiy mahoratini oshirish; 5) yagona idoralararo "Kadrlar" zamonaviy axborot tizimini yaratish; 6) hududlar rahbarlarini lavozimga qo'yishda oshkoralik, samaradorlik, xolislik va haqqoniylik ta'minlash (1-rasm).

---

9 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 3 октябрдаги ПФ-5843-сон Фармонига 1-илова // https://lex.uz/docs/4549998

10 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 3 октябрдаги ПҚ-4472-сон қарорига 4-илова // https://lex.uz/docs/4552053

11 Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигининг Давлат меҳнат инспекцияси тўғрисида низом. // https://mehnat.uz/uz/central-apparatus/position/182

1- rasm. Hokimiyat tizimida zaxira instituti funksiyalari.

Mahalliy davlat hokimiyati oraganlaridada kadralar zaxirasini shakllantirishda kadrlarning kasbiy tavsiyanomasi, malaka oshirganligi va stajirovkadan o‘tganligi, zaxira kadrlar tarkibining hisobi yurilishini hisobga olish muhim.

Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini samarali shakllantirish, uning boshqaruv tizimidagi roli va ta’sirini kuchaytirish murakkab, biroq strategik ahamiyatga ega vazifadir. Bu jarayonda davlat, ta’lim muassasalari va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlik muhimdir.

Xulosa va takliflar. Kadrlar zaxirasini shakllantirishdagi muhim vazifa rahbarlik faoliyati uchun tegishli xususiyatlarga ega bo‘lgan mahoratli, istiqbolli mutaxassislarni ishonchli aniqlashni ta’minlashdan iborat. Mazkur vazifani muvaffaqiyatli echish uchun avvalmbor ilmiy asoslantirilgan va amaliyotda maqbul bo‘lgan kadrlarni baholash mezonlardan va usullardan foydalanish zarur.

Mahalliy davlat hokimiyati organlari qabul qiladigan kadrlar zaxirasi bilan ishlash nizomlarda kadrlar zaxirasini shakllantirishning tuzilmasi belgilanadi. U o‘z ichiga kadrlar zaxirasini qoplash tartibini, nomzodlarni aniqlashning asosiy mezon va uslublarni, kadrlar zaxirasini tayyorlashning shakl va uslublarini, undan foydalanish va uni yangilash, kadrlar zaxirasiga mas’ul bo‘lgan mansabdor shaxslarning vazifalari kabi masalalarni qamrab oladi.

Mahalliy davlat hokimiyati organlarida hozirgi kunda milliy kadrlar zaxirani shakllantirishda quyidagilarga e’tibor qaraish maqsadga muvofiq:

Birinchidan, kadrlar zaxirasini shakllantirish tizimida ma’muriy jarayonlarni optimallashtirish (BPR) maqsadga muvofiq. Kadrlar zaxirasini shakllantirishga tanqidiy yondashish zarur;

Ikkinchidan, mahalliy davlat hokimiyati organlarida kadrlar zaxirasini shakllantirishning normativ-huquqiy asoslarini tubdan qayt kurib chiqish, kadrlar zaxirasini shakllantirish mezonlari va ko‘rsatkichlarini muntazam takomillashtirib borish;

Uchinchidan, hozirgi vaqtda faoliyat yuritayotgan kadrlarni faoliyatini baholash asosida ularni zaxiraga olish tizimini raqamlashtirish va mazkur jarayonga sun’iy intellekt texnologiyalarini samarali joriy etish lozim;

To‘rtinchidan, oliy o‘quv yurtlari bitiruvchi mutaxassislaridan zaxira kadrlar bazasni shakllantirib borish maqsadgu muvofiq. mazkur jarayonda dual ta’lim orqali eng salohiyatli kadrlarni saralab olish tizimi joriy etish mazkur sahada korrupsiya va byurokratiyani oldini olish imkonini beradi;

Beshinchidan, hozirgi yangi nomzodlar yangi zamon talablari darajasidan kelib chiqib xalq bilan muloqat qila oladigan darajadagi kadrlar masalasiga e’tibor qaratish, tuman (shahar) hokimligi mutaxassislarini o‘z sohalari bo‘yicha tegishli davlat boshqaruvi organlariga stajirovkalarga jo‘natish ishlari tashkil etish lozim.

Mahalliy ijro hokimliklari boshqaruv apparatida kadrlar zaxirasi, qoida tariqasida, rahbariy, bosh va etakchi davlat lavozimlari shakllantiriladi. Bunda kadrlar zaxirasini miqdoriy tarkibini aniqlashda qo‘yidagi talablardan kelib chiqish maqsadga muvofiq:

1) kadrlar zaxirasi tuzilmasi bilan ko‘zda tutilgan har bir shtatli lavozimga, qoida tariqasida, kamida uchta xodim tanlanadi;

2) kadrlar zaxirasini miqdori va lavozimlar tarkibi tuzilmaviy bo‘g‘inlarni kadrlarga ehtiyojini hisobga olgan holda aniqlanadi: ham yaqin kelajak davrga, ham uzoq istiqbolga;

Kadrlar zaxirasi tarkibiga nomzodlarni tanlashda layoqatlik, kasbiy mahorat, ish tajribasi, tashkiliy, ishbilarmonlik, ma’naviy xususiyatlar, xodimning kelgusida o‘sishida asoslar borligi kabi belgilar hal qiluvchi ahamiyatga egadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. / Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқи // https://president.uz/uz/lists/view/111

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сон Фармонига 1-ИЛОВА // https://lex.uz/ru/docs/6600413
3. А.Ахмеджанов, А.Холов Давлат фуқаролик хизматида кадрлар захирасини шакллантиришнинг устувор йўналишлари. // “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2020 yil http://iqtisodiyot.tsue.uz/yangisoni
4. Э.Сатторов. Давлат фуқаролик хизмати тизимида кадрлар захирасини шакллантиришнинг долзарб масалалари // Современное образование (Узбекистан). 2021. №3 (100). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/davlat-fu-arolik-hizmati-tizimida-kadrlar-zahirasini-shakllantirishning-dolzarb-masalalari .
5. С.Рахмонов. Давлат фуқаролик хизмати тизимида кадрлар захирасини шакллантириш масалалари // Academic research in educational sciences. 2022. №Issue 1. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/davlat-fu-arolik-hizmati-tizimida-kadrlar-zahirasini-shakllantirish-masalalari.
6. Воронов А, Еремин А, Серебренников С. Кадровый резерв образовательных организаций высшего образования и научных организаций: возможности формирования и управления на базе советов молодых ученых // Государственное управление. Электронный вестник. 2023. №101. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/kadrovyy-rezerv-obrazovatelnyh-organizatsiy-vysshego-obrazovaniya-i-nauchnyh-organizatsiy-vozmozhnosti-formirovaniya-i-upravleniya.
7. Масленникова Е.В., Шебураков И.Б., Татаринова Л.Н. Анализ применения кадровых резервов в системе государственного управления // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Социология. - 2022. - Т. 22. - №2. - С. 324-336. doi: 10.22363/2313-2272-2022-22-2-324-336
8. Fang, B., Zhang, P. and Kim, S. (2023), “National human resource development in China: government–industry–university relations and roles”, European Journal of Training and Development, Vol. 47 No. 1/2, pp. 183-202. https://doi.org/10.1108/EJTD-07-2021-0110
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 3 октябрдаги ПФ-5843-сон Фармонига 1-илова // https://lex.uz/docs/4549998
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 3 октябрдаги ПҚ-4472-сон қарорига 4-илова // https://lex.uz/docs/4552053
11. Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигининг Давлат меҳнат инспекцияси тўғрисида низом. // https://mehnat.uz/uz/central-apparatus/position/182

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 5

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz